

[10]

Ressenya

La redacció de la ressenya

ESTRUCTURA DE LA RESSENYA

L'**estructura de la ressenya** segueix unes pautes consolidades per la tradició. Consta de dos grans apartats: la fitxa tècnica i el cos de la ressenya.

La **fitxa tècnica** conté la descripció formal de l'obra ressenyada: autor, títol, subtítol, ciutat, editorial, col·lecció, número de la col·lecció, any de publicació i nombre de pàgines.

Ampliació de continguts

La fitxa tècnica presenta les dades bibliogràfiques del producte ressenyat. En el cas de ressenyes de llibres, sol haver-hi el nom de l'autor o autors, el títol de l'obra (i el subtítol), el número del volum, la ciutat on s'ha publicat, l'editor, la data de publicació i, si escau, la col·lecció i el número.

És convenient fer-hi constar el nombre de pàgines (amb les abreviatures p. o pàg.). És opcional consignar-hi el número normalitzat (ISBN), les dimensions de l'obra i el preu. Pel que fa a la mida de l'obra, s'indica només l'altura en centímetres. Si es vol indicar l'altura i l'amplada, l'altura va sempre en primer lloc (24 x 17 cm).

A banda de criteris docents o editorials, la consignació d'informació tècnica segueix les convencions generals que afecten la citació de publicacions. Hi ha dos sistemes per consignar la bibliografia: **el sistema tradicional i el d'autor i data**. En tot cas, mantenir una coherència en les citacions és més important que no pas adoptar un d'aquests criteris o l'altre.

Els **llibres**, si es consignen seguint el **sistema tradicional**, inclouran les dades següents:

Cognom, Nom. *Títol de l'obra*. X vol (si s'escau). Edició (si no és la primera). Lloc: Editorial, any. Col·lecció, número (si s'escau).

Exemple

Tarragó, Francesc. *Elements bàsics d'economia de l'empresa*. Vic: Eumo Editorial, 1992. Economia i Empresa, 3.

En canvi, si s'opta pel **sistema d'autor i data**, l'ordre dels elements és el següent:

Cognom, Nom (any): *Títol de l'obra*. X vol (si s'escau). Edició (si no és la primera). Lloc: Editorial. Col·lecció, número (si s'escau)

Exemple

Tarragó, Francesc (1992): *Elements bàsics d'economia de l'empresa*. Vic: Eumo Editorial. Economia i Empresa, 3.

Les **publicacions periòdiques** també presenten el doble sistema de consignació. Així, si s'opta pel **sistema tradicional**, caldrà consignar la informació seguint aquesta estructura:

COGNOM(S), Nom. "Títol de l'article". *Nom de la Publicació Periòdica*, número del volum, núm. de l'exemplar (data): nombre de pàgines.

Exemple

FERICGLA, Joan M. "Castaneda desapareix". *Revista d'Etnologia de Catalunya*, núm. 15 (1999): 45-54.

Així mateix, si s'opta pel **sistema d'autor i data**, caldrà disposar les dades de la manera següent:

Cognom, Nom (Data) "Títol de l'article". *Títol de la publicació periòdica*, número del volum, núm. de l'exemplar: número de pàgines.

Exemple

FERICGLA, Joan M. (1999). "Castaneda desapareix". *Revista d'Etnologia de Catalunya*, núm. 15: 45-54.

En tots dos sistemes, **el nom de l'autor** s'ha de consignar tal com apareix a l'obra; l'única variació és que cal escriure primer els cognoms en versaleta o en caixa alta. Si hi ha un o més autors, s'han de consignar separant-los amb un punt i coma. Si hi ha més de tres autors, se'n cita un i a continuació es posa l'expressió llatina abreujada et al, en cursiva i entre claudàtors .

Exemple

SÁNCHEZ DE HORCAJO, Juan José; UÑA, Octavio
BERIAN, Josetxo, et al.

El **títol de l'obra** es compon tipogràficament amb cursiva i separat del nom de l'autor per un punt. Les dades de publicació o peu d'impremta inclouen la ciutat en què s'ha editat l'obra.

Exemple

LUHMANN, Niklas. *La realidad de los medios de masas*. Rubí-Mèxic D.F: Anthropos Editorial, 2000, 180 p.

El cos de la ressenya el formen diferents components: la contextualització de l'autor i el text, el resum i el comentari.

La **contextualització de l'autor i el text** proporciona la informació que permet situar l'obra en un context. Aquest apartat té una funció introductòria i pretén atraure el lector establint un territori compartit. Per això, sempre hi ha unes frases que tenen com a funció comentar les circumstàncies de l'aparició o de la recepció de l'obra, la seva actualitat o oportunitat, la relació de l'obra amb les anteriors del mateix autor, etc.

El **resum** pretén reflectir l'essència del text d'origen. Presenta una descripció breu i objectiva del contingut de l'obra i reformula de manera concisa les idees o fets principals. L'extensió de l'apartat sol constituir un terç de tota la ressenya.

Finalment, el **comentari** conté el judici valoratiu del text justificat amb explicacions raonades. És la part fonamental de la ressenya i l'apartat en què s'estableix la importància de l'obra en un context més ampli d'obres del mateix camp.

Així, doncs, com s'ha vist, l'estructura de la ressenya és estereotipada i presenta uns components fixos. Però aquesta pauta temàtica no ha de suposar cap restricció a l'hora d'escriure. Al contrari, l'autor ha de tenir llibertat creativa i adaptar l'estructura a les seves necessitats comunicatives.

Per exemple, en redactar el cos de la ressenya, no cal tractar tots els components amb la mateixa profunditat ni en el mateix ordre. L'autor pot considerar oportú estendre's més en la contextualització de l'obra i dedicar poc espai al comentari o, fins i tot, pot decidir eliminar qualsevol separació formal i combinar la síntesi de les idees de l'obra amb el comentari.

Si bé la fitxa tècnica segueix unes convencions establertes, no hi ha criteris fixos pel que fa a la presentació del cos, que pot ser amb divisions o sense, segons l'extensió de la ressenya i el criteri del redactor. Si s'opta per organitzar la informació en apartats, aquests, generalment, s'encapçalan amb un subtítol.

Exemple

A continuació s'exposa una ressenya elaborada per Neus Nogué que analitza la *Gramàtica de la llengua catalana*, d'Antoni Maria Badia i Margarit. L'autora, en aquest cas, ha optat per presentar la informació de manera segmentada i encapçalada per subtítols.

BADIA i MARGARIT, Antoni M. *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*. Barcelona: Proa, 1995. 878 p.

L'obra objecte d'aquesta ressenya és la primera gramàtica de la nostra llengua apareguda en molts anys. Si deixem de banda els volums d'*El català*, de Josep Ruaix, ens hem de remuntar a la *Gramàtica catalana*, del mateix Badia, del 1962, i a la pòstuma de Pompeu Fabra, del 1956, si volem trobar algun altre text comparable, per la intenció i les dimensions, a aquest.

Badia justifica l'aparició d'una nova gramàtica amb tres arguments: 1) l'evolució i l'estat actual dels estudis gramaticals, 2) l'evolució de la llengua, i 3) la consideració social i lingüística que ha adquirit el llenguatge oral en els últims anys.

Descripció i norma

Com ja queda clar en el subtítol de l'obra, Badia ha volgut fer una gramàtica descriptiva i normativa: d'una banda, descriure la llengua actual, producte d'una situació ben diferent de la que hi havia en l'època de la codificació fabriana; de l'altra, seguir la normativa fixada per l'Institut d'Estudis Catalans —la qual, en paraules seves, "en no pronunciar-se categòricament en algunes ocasions, suggereix més que no imposa"— i donar el seu punt de vista sobre el que és correcte i el que no ho és. Vol, doncs, "presentar una llengua correcta (sense faltes), però corrent (sense encarcaments)". Per distingir entre aquests dos aspectes, el descriptiu i el normatiu, marca amb un asterisc les formes agramaticals o incorrectes. En aquesta línia, no considera incorrectes, per exemple, usos com el del verb seguir com a sinònim de *continuar* (p. 266 i 619), i frases com "mai hi plou" (p. 252).

Dialectes i registres

La principal novetat d'aquesta *Gramàtica*, però, és que Badia ha volgut incloure les

grans varietats geogràfiques (d'aquí el terme *diatòpica* del subtítol) i els diversos nivells de formalitat en què ens expressem els parlants (*diatràtica*). Pel que fa al primer aspecte, no s'ha volgut limitar al català central, sinó que ha volgut portar a la seva obra el criteri composicional que ha caracteritzat la normativa des de Fabra: amb una ortografia i una sintaxi unitàries, és en la morfologia on l'obra recull aquelles formes o matisos de funcionament en què el valencià (que inclou sovint el nord-occidental) i el baleàric són continuadors de normes clàssiques. Pel que fa al segon aspecte, Badia distingeix tres nivells de formalitat a l'hora de descriure els fets gramaticals: N1="nivell elevat", N2="llengua corrent", i N3="parlar col·loquial", i cal dir que aquest és l'aspecte més innovador de l'obra. Com diu Badia mateix, "distingir matisos diatràtics té pocs precedents", i això el porta a ser molt prudent a l'hora de posar etiquetes a formes i construccions, i a deixar-ne moltes sense marcar. La seva aportació a la descripció de la llengua per nivells és més, doncs, un punt de partida que un intent de donar solucions definitives.

Estructura i contingut

L'obra s'estructura en quatre parts: la primera (0), introductòria, tracta del valor fonètic dels signes gràfics i d'algunes normes de funcionament de la llengua; el llibre continua amb l'oració (1) i amb la morfosintaxi (2), i acaba amb els sons i l'ortografia (3). Cada part es divideix en capítols que, al seu torn, es divideixen en paràgrafs que es divideixen en punts. El llibre té quatre índexs —de quadres, de mots gramaticals, de matèries i tipogràfic general— que, malgrat algun oblit, permeten fer consultes puntuals amb comoditat.

Criteris

Més enllà del que Badia explica de la seva gramàtica, a partir de l'exposició que fa dels fets gramaticals es poden deduir alguns criteris importants que hi ha aplicat:

1. Mantenir les estructures o distincions més genuïnament catalanes enfront de la simplificació en favor de les equivalències a les castellanès.
2. Admetre en l'N2 o en l'N3 formes que són producte de l'evolució interna de la llengua, amb una coincidència notable entre els diversos dialectes i sense influència del castellà.
3. En els casos en què aplica el criteri anterior, mantenir la forma fins ara considerada correcta en l'N1, "per respecte al passat i a la normativa establerta".

Aspectes discutibles

Crec que el tractament que ha fet l'autor d'alguns fets lingüístics prou importants per a la llengua i per a la gramàtica mereix alguns comentaris.

a. L'autor tracta molt poc l'ordre dels elements dins la frase —hauria pogut tenir en compte les aportacions recents de Joan Solà i Josep Ruaix—, i no hi dedica cap capítol específic. Això afecta negativament la distinció entre pleonasma estructural i pleonasma emfàtic (p. 180-186), en què hauria estat útil partir de la descripció de l'ordre normal i de la distinció entre complements forts (regits pel verb) i febles (no regits). D'aquesta manera també s'haurien pogut fixar millor els límits de la reduplicació pronominal i de la necessitat de la coma entre l'element traslladat i la resta de la frase.

b. L'oració de relatiu col·loquial del tipus "és una fusta que se'n fan mobles" —en què, al meu entendre, es podria aplicar el criteri 2 de l'apartat anterior— és considerada pròpia de l'N3 i incorrecta (p. 166); en canvi, l'oració "les dades amb les que treballa no són originals" rep un tractament ambigu i no es condemna (p. 366). En conjunt, aquest tractament dels relatius no coincideixen amb el que feia Fabra a les gramàtiques del 1918 i del 1956.

c. En l'explicació dels usos de la preposició *per a* (p. 201-202 i 226-234) Badia condemna la reducció sistemàtica d'aquesta *a per*, però s'hi troba a faltar alguna

referència a l'intent que han fet Joan Coromines i Joan Solà de redefinir la distinció entre aquestes dues preposicions, sobretot tenint en compte que aquesta norma alternativa té avui una implantació considerable en la llengua escrita, molt superior a la de la reducció sistemàtica de *per a a per* .

d. En la distinció entre els usos del *ser* i els d'*estar*, hi ha alguns matisos difícils d'aplicar (p. 277 i 283), i, al final, Badia recorre a la norma pràctica —llargament utilitzada i també bandejada, pel risc que comporta d'incórrer en ultracorreccions— de fer servir *ser* en cas de dubte per garantir una expressió genuïna (p. 285).

e. En l'explicació de la regla de canvi de preposicions (p. 672), sobta que s'accepti en l'N2 la falta de reducció de *en a a* ("es complauen en fer-nos-ho saber").

En conclusió, malgrat que en alguns aspectes potser haurà de ser revisada de cara a fer-ne altres edicions, com passa sovint en obres d'aquesta magnitud, ens trobem davant una obra complexa, que és una aportació important a la descripció i la codificació del català actual, sobretot gràcies a la informació que dóna sobre les grans varietats dialectals geogràfiques i a l'intent de distingir entre nivells de formalitat diferents.

La ressenya és un text estereotipat que segueix unes convencions pel que fa a la selecció i disposició de la informació.

CARACTERÍSTIQUES TEXTUALS

La ressenya compleix bàsicament dues funcions. D'una banda, proporciona informació sobre l'autor i l'adscriu dins d'una tradició (funció informativa). De l'altra, emet un judici crític i una valoració de l'obra (funció argumentativa).

Per donar forma verbal a aquestes necessitats comunicatives, la prosa del cos de la ressenya alterna dues seqüències bàsiques: l'expositiva i l'argumentativa. La seqüència expositiva, que predomina en el resum, té la funció de presentar i resumir informació. La seqüència argumentativa, present en el comentari, és la més idònia per valorar l'obra i exposar-ne els mèrits o les errades.

Exemple

A continuació s'exposa una ressenya on la seqüència argumentativa precedeix la seqüència expositiva.

Esta obra es innovadora por varios motivos. Atendiendo a su temática, su análisis llena el vacío de estudios acerca de la demografía industrial, siendo una de las primeras investigaciones en España que aborda esta materia de forma monográfica. Bien es cierto, que desde finales de los ochenta se llevan a cabo diversas comparativas internacionales en el ámbito de la OCDE que, desde la óptica exclusivamente económica, tratan de arrojar luz sobre un fenómeno que por entonces era incipiente: la proliferación de pequeñas nuevas empresas industriales. Al quedar nuestro país al margen de estos análisis comparativos, el autor siente la necesidad, alimentada por la curiosidad propia de todo científico, de sistematizar los mismos resultados para el caso español —con datos referidos al periodo comprendido entre 1981 y 2000—, partiendo de los esquemas de análisis de la OCDE sobre factores explicativos de la creación de empresas, como sectores y barreras a la entrada, tamaños y regímenes tecnológicos, etc.

[...]

El autor de esta obra, Simón Sánchez Moral, recoge gran parte de los resultados de su tesis doctoral, leída en la Universidad Complutense de Madrid y dirigida por los profesores Juan Córdoba Ordóñez y Ricardo Méndez, por la que obtuvo la calificación de sobresaliente *cum laude*. En parte, esta obra también es fruto del proyecto del Mapa Industrial de la Ciudad de Madrid, codirigido por el autor desde el área de economía aplicada y territorial de Consultores de Administraciones Públicas (Grupo Analistas), y Ricardo Méndez desde el Instituto de Economía y Geografía del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC).

J. TÉBAR

Cadascuna d'aquestes formes constructives presenta unes característiques que afecten la presència o no de marques de l'emissor i del receptor i la tria d'un lèxic amb diferent grau d'objectivitat. Així, si l'autor d'una ressenya vol aconseguir credibilitat als ulls del lector, ha de mantenir una actitud distanciada i analítica respecte a l'obra que s'analitza. Aquesta actitud es reflecteix en l'escrit a través de l'ús d'un **registre lingüístic formal i la tria d'un lèxic precís i objectiu**, aspectes textuais que es comentaran més endavant, quan es descrigui cada component de la ressenya.

Ampliació de continguts

Aquest elevat grau de formalitat pot suposar un obstacle per a molts estudiants que potser no tenen cap dificultat per expressar-se en àmbits personals, tal com mostren aquests dos fragments de text, que informen sobre la lectura d'un mateix llibre, però de manera ben diferent.

Text A

Jo, aquest llibre, el vaig llegir per fer un treball a la classe de redacció. Primer em semblava una mica rotllo, però després m'hi vaig anar enganxant i ja no tenia ganes d'acabar-lo. De veritat que vaig trobar que deia quatre coses ben dites sobre com s'aprèn a escriure. Sobretot, em van semblar divertides aquelles comparacions que feia l'autor entre el text i un edifici en construcció. És que t'ho fa veure tan clar... Hi ha exemples que t'ajuden a entendre les coses encara que no en siguis especialista!

Text B

Vicenç Pagès, a *Un tramvia anomenat text*, considera que l'escriptura ha de ser un plaer i lamenta el fet que la nostra societat no ensenyi a escriure i, en canvi, obligui a saber-ne. L'autor es lamenta de l'oblit en què ha caigut el llegat cultural grecollatí en l'ensenyament de la composició textual: "Fa dos mil anys, els clàssics ja van establir les regles que s'havien de seguir per escriure un text". Pagès defensa la lectura d'obres literàries com una condició indispensable per aprendre a elaborar textos i el plaer de llegir com el millor camí per aprendre a escriure.

El text A comunica una experiència personal de lectura, però informa ben poc del contingut del llibre. Tota la informació que hi apareix prové de l'experiència personal de l'autor, dels seus sentiments i opinions. L'autor hi utilitza un llenguatge col·loquial,

amb moltes traces d'oralitat i carregat de judicis de valor i subjectivitat. El resultat és un estil massa allunyat de la rigorositat que demanen els textos acadèmics.

El text B, en canvi, sintetitza el contingut del llibre. Per això, ofereix informació que l'autor ha seleccionat del text d'origen. Pel que fa al punt de vista, l'autor hi manté l'objectivitat, i evita adjectius i valoracions personals.

A continuació, s'assenyalen els elements que identifiquen cada tipus d'escrit: el personal i l'acadèmic.

Text A

Jo, aquest llibre, el vaig llegir per fer un treball a la classe de redacció [nivell baix de gramaticalitat; presència d'estructures sintàctiques pròpies de la parla]. **Primer em semblava una mica rotllo, però després m'hi vaig anar enganxant i ja no tenia ganes d'acabar-lo** [funció expressiva]. De veritat que **vaig trobar** [l'autor s'hi expressa en primera persona] que **deia quatre coses ben dites** [col·loquialitat] sobre com s'aprèn a escriure. Sobretot, em van semblar divertides aquelles comparacions que feia l'autor entre el text i un edifici en construcció. És que t'ho fa veure tan clar... Hi ha exemples que t'ajuden a entendre les coses encara que no en siguis especialista!

Text B

Vicenç Pagès, a *Un tramvia anomenat text*, **considera** [redacció en tercera persona] que l'escriptura ha de ser un plaer i lamenta el fet que la nostra societat no ensenyi a escriure i, en canvi, obligui a saber-ne. **L'autor es lamenta** [redacció en tercera persona] de l'oblit en què ha caigut **el llegat cultural grecollatí en l'ensenyament de la composició textual**: [ús de llenguatge formal i terminologia específica] "**Fa dos mil anys, els clàssics ja van establir les regles que s'havien de seguir per escriure un text**" [funció referencial: la informació prové de fonts documentals]. **Pagès defensa** [redacció en tercera persona] la lectura d'obres literàries com una condició indispensable per aprendre a elaborar textos i el plaer de llegir com el millor camí per aprendre a escriure.

La prosa de la ressenya no és uniforme, sinó que combina l'exposició i l'argumentació.

LA CONTEXTUALITZACIÓ DE L'AUTOR I DEL TEXT

Una bona crítica no ha de passar per alt el **context** en què ha aparegut l'obra i ha d'encertar a situar-la en un moment històric i sociocultural concret. Per *context* s'entén tot allò a què pot fer referència el text: la cultura, la realitat del moment, la ideologia, les convencions socials, les normes ètiques, etc.

Ampliació de continguts

Sovint el context de la producció d'un text no és el mateix que el context en què s'interpreta. En molts casos, l'àmbit de referència de l'autor en escriure la seva obra és molt diferent del context del lector. Per exemple, el context d'un lector català és molt diferent del d'un belga, encara que la seva formació sigui semblant. Per això les possibles interpretacions d'una obra són tantes com lectors.

Tot i que el text ja proporciona "pistes" que permeten situar-lo en un context —títol del llibre, autor, ciutat i any de la primera edició, pròleg, dedicatòries...—, caldrà completar aquesta informació amb la consulta d'altres fonts (enciclopèdies, Internet, arxius de premsa, etc.).

Les dades que es poden presentar en aquest apartat són de dos tipus: les que estan relacionades amb l'autor (dades biogràfiques, obres anteriors, trajectòria i influències) i les que estan relacionades amb l'obra (data i lloc de la primera edició, moment històric en què va aparèixer i possible relació amb altres obres).

Exemple

El professor Josep Maria Figueres és un rellevant i prolífic historiador que té ja una àmplia bibliografia sobre temes històrics dels segles XIX i XX, i que s'ha distingit també pels seus estudis sobre la premsa i la història de la premsa. Un dels camps en els quals ha treballat més és el de la vida i obra d'un personatge tan important en la història del catalanisme polític com és Valentí Almirall.

L'obra ressenyada s'ha d'entendre com la producció intel·lectual d'un autor en una època històrica i en un lloc determinats.

EL RESUM

Després de llegir l'obra i d'identificar-ne l'estructura, arriba el moment d'escriure'n un resum a partir de les dades que s'han aplegat: notes, frases subratllades, petits resums. En redactar el resum, cal evitar utilitzar les mateixes paraules i expressions que ha fet servir l'autor i buscar la pròpia expressió. El resum no ha de ser una còpia literal, sinó una paràfrasi de les idees bàsiques del text. No es tracta, doncs, de retallar arbitràriament el text original i reduir-ne l'extensió, sinó **d'elaborar un nou text, més sintètic i concís**. Tampoc no s'hi han d'afegir idees o opinions: és millor reservar les valoracions per a l'apartat del comentari crític.

En resumir, s'efectuen diferents processos de tractament de la informació que permeten produir un nou text. Són els següents:

- [1] Seleccionar i identificar el tema i la informació principal.
- [2] Cancel·lar informació, és a dir, prescindir dels detalls i d'allò que no sigui imprescindible per entendre el text.
- [3] Generalitzar, és a dir, utilitzar termes genèrics que englobin el significat de conceptes concrets.
- [4] Construir un nou text coherent i cohesionat.

Exemple

L'exemple que hi ha a continuació permet observar les operacions de tractament de la informació que s'han dut a terme per resumir el fragment següent.

Text de referència

TABAC, CIVISME I DESMESURA

Fa uns quants dies que no és permès fumar tabac als locals públics de la ciutat de Nova York, inclosos bars i restaurants. Mentrestant, les entrades del Metro i dels grans edificis d'oficines resten entapissades d'una gruixuda catifa de burilles i, a determinades hores, les voreres (i segurament els terrats) s'omplen de persones que fumen amb desfici, "com si estigués a punt de passar de moda", com diu una típica expressió americana. De fet, no només ha passat de moda, sinó que fins i tot ja està prohibit. La prohibició que desferma aquestes patètiques imatges de fumadors proscrius i vergonyants, en canvi, omple de satisfacció i de plaer d'altres sectors de la població, el dels puritans fonamentalistes i el dels prohibicionistes vocacionals, gent que segurament estaria d'acord amb aquella frase quintaessencial de la intolerància carpetovetònica: "*Todo lo que da gusto, o está prohibido o es pecado*".

J. J. NAVARRO

Resum

La recent prohibició de fumar als locals públics de la ciutat de Nova York ha provocat entre la població dues reaccions oposades. D'una banda, la condemna social dels fumadors, que veuen limitats els espais on poden gaudir del seu hàbit. De l'altra, la satisfacció dels sectors més intolerants per l'arraconament dels fumadors i l'aplicació de mesures prohibicionistes.

El resum és la part expositiva de la ressenya. La seva funció és proporcionar els trets més importants de l'obra i delimitar les referències per a l'activitat del comentari. **L'emissor no busca, doncs, influir en el lector, sinó informar-lo.** Per això evita tergiversar allò que s'expressa a l'original i introduir elements de subjectivitat, com ara valoracions personals en aquest apartat. L'estil de redacció ha de ser neutre i objectiu, sense efectes retòrics. És freqüent l'ús d'adverbis i adjectius precisos, sense una funció valorativa.

L'afany d'objectivitat comporta utilitzar el llenguatge per retratar la realitat. Per això la tria del llenguatge referencial, és a dir, precís, sense termes subjectius que impliquin judicis de valor. Així, la prosa del resum es caracteritza per:

[1] L'absència de marques de l'emissor i del receptor i la presència d'estructures d'impersonalització (ús de la tercera persona, nominalitzacions, veu passiva, etc.).

[2] L'ús de substantius que no es prestin a equívocs ni a segones interpretacions.

[3] La selecció d'adjectius i adverbis amb funció quantificadora (extens, ample, gran, etc.) que, tot i no expressar una dada objectiva, són força neutres.

Exemple

Esta obra, de carácter colectivo, recoge distintas investigaciones sociológicas sobre el racismo, la etnicidad y la educación intercultural, que destacan por la adecuada combinación entre teoría y empiria. Los cinco capítulos que conforman el trabajo tienen un doble hilo conductor: de una parte, se pone el énfasis en la noción de alteridad, que origina reacciones de extrañeza e incomprensión frente a lo desconocido. De otra, y como consecuencia de esa alteridad y de su difícil aceptación, se afronta

la idea de racismo y xenofobia.

La informació s'ha d'ordenar seguint un ordre lògic, i el més normal és presentar-la del més general al més concret. Si es considera convenient, també es pot presentar una síntesi dels continguts per capítols.

Exemple

L'obra s'estructura en quatre parts: la primera (0), introductòria, tracta del valor fonètic dels signes gràfics i d'algunes normes de funcionament de la llengua; el llibre continua amb l'oració (1) i amb la morfosintaxi (2), i acaba amb els sons i l'ortografia (3). Cada part es divideix en capítols que, al seu torn, es divideixen en paràgrafs que es divideixen en punts. El llibre té quatre índexs —de quadres, de mots gramaticals, de matèries i tipogràfic general— que, malgrat algun oblit, permeten fer consultes puntuals amb comoditat.

N. NOGUÉ

Cal redactar el resum amb les pròpies paraules. Si es decideix reproduir expressions literals del text original, cal marcar-les amb cometes. El resum, a més de fidel a l'original, ha de ser un document autònom, això és: clar i coherent. S'ha d'evitar l'estil telegràfic i buscar un redactat cohesionat.

Exemple

L'exemple següent mostra com es concreta aquest estil discursiu. És un fragment de la ressenya elaborada per Natalia Cantó de l'obra de BERIAIN, Josetxo; LANCEROS, Patxi (comp.) *Identidades culturales* (Bilbao: Universidad de Deusto. 1996. Serie de Filosofía, vol. 24).

Exemple

En un moment en el qual el tema de les identitats està ressorgint amb força, *Identidades culturales* ens presenta una aproximació a la qüestió des d'una multiplicitat de perspectives i de la mà de diversos autors. Així, l'obra que presentem es troba dividida en dues parts: una primera part dedicada a la "identitat col·lectiva i modernitat" i una segona part dedicada a l'"imaginari simbòlic i cosmovisions".

N. CANTÓ

El resum té la funció de reflectir els continguts essencials de l'obra ressenyada i la seva organització estructural.

EL COMENTARI CRÍTIC

El comentari ha d'informar el lector de manera precisa sobre el valor, l'interès i la utilitat del text ressenyat. La lectura analítica de l'obra ha generat l'anotació de preguntes i comentaris —positius o negatius— de les idees de l'autor. Aquestes anotacions serviran per redactar el comentari crític, l'apartat més complex i a la vegada un dels més valorats en les ressenyes.

Aquest apartat **ha de complir una doble funció analítica i valorativa**. D'una banda, ha d'**analitzar** l'obra i establir la validesa dels raonaments de l'autor. Tot és susceptible de crítica: els pressupòsits, els arguments, la metodologia, la precisió de les dades i la seva interpretació. A més, l'autor hi ha d'expressar una **valoració** final de la contribució del llibre a la comprensió del tema i la seva importància per al desenvolupament de la disciplina.

Si bé el resum requereix un llenguatge asèptic i objectiu, no passa el mateix amb el comentari. No és gens estrany que hi apareguin elements lingüístics que expressin una presa de posició per part de l'emissor, com ara la referència als interlocutors i la utilització d'un lèxic subjectiu.

En general, la valoració d'una obra se sol redactar a partir dels motius següents:

- [1] Defensar o confirmar el punt de vista de l'autor.
- [2] Acceptar que el punt de vista de l'autor ofereix uns determinats mèrits però que caldria modificar-ne alguns aspectes.
- [3] Reformular un punt de vista, de manera que la nova versió l'expliqui millor.
- [4] Descartar el punt de vista de l'autor perquè es considera inadequat, irrellevant o incoherent.
- [5] Rebutjar, rebatre o impugnar l'argument de l'autor i esgrimir altres formes de raonament.

Recurs bibliogràfic

A l'obra de G. Taylor *The Student's Writing Guide for the Arts Social Sciences* (Cambridge: Cambridge University Press, 1989), es desenvolupen i exemplifiquen els motius a l'entorn dels quals pot girar la part valorativa de la ressenya.

El comentari crític d'una obra és la part més difícil, sobretot si no es coneix prou bé el tema o no se'n té una opinió formada. En aquest cas, **adoptar una posició crítica es pot aconseguir si s'empren les pautes que es detallen a continuació**.

- [1] En primer lloc, cal **valorar l'actualitat del tema**: és encara vigent o ja està desfasat? Com se situaria l'opinió de l'autor dins l'estat d'opinió actual? Amb quin corrent o grup s'identifica?
- [2] Un cop s'ha analitzat i valorat l'actualitat, cal **valorar la intencionalitat de l'autor** (per què escriu això?) i l'actitud que té respecte al tema: pressupòsits ètics, històrics, polítics, filosòfics, religiosos, etc.
- [3] També cal parar esment als **elements preliminars de l'obra, el títol i la introducció**, i analitzar si el text satisfà les expectatives creades o, altrament, si funcionaria millor un altre títol o introducció, més adequada al discurs posterior.
- [4] Un altre aspecte que cal avaluar és l'**habilitat de l'autor per utilitzar les fonts**. S'ha de considerar si l'autor utilitza la documentació necessària i dóna referència exacta de les fonts.

[5] També s'ha d'analitzar la coherència del text: l'exposició està estructurada lògicament? Hi ha equilibri entre les diverses parts? Hi ha contradiccions? L'autor omet dades que contradirien la seva tesi? Quines conseqüències es desprenen de les tesis de l'autor?

[6] Finalment, cal considerar l'estil de l'escriptor i el to de l'obra. En aquest sentit, cal parar atenció a la varietat de mecanismes estilístics que usa per crear una prosa viva i memorable. Utilitza algun recurs per cridar l'atenció? Repeteix mots o frases? Alguns patrons de frase característics? Quin to té: seriós, humorístic, trist, sarcàstic...? És el to apropiat per a l'audiència i l'objectiu?

En tot cas, cal tenir en compte que **qualsevol opinió sobre determinats aspectes de l'obra ha de ser argumentada amb exemples i raons**. El comentari és, per tant, l'apartat argumentatiu per excel·lència de la ressenya.

Ampliació de continguts

Per escriure un comentari convincent, cal donar raons que justifiquin la valoració de l'obra. **Qualsevol judici**, ja sigui positiu o negatiu, **haurà d'anar acompanyat d'un aparell argumentatiu que el defensi**.

Argumentar és intentar convèncer un altre d'una opinió o una afirmació sobre una qüestió controvertida tot defensant-la amb arguments. **L'argumentació té, doncs, una finalitat incitativa, ja que es proposa d'exercir una influència sobre els altres**. És present en una àmplia varietat de textos orals o escrits, des de discussions quotidianes fins a articles d'opinió, debats o treballs acadèmics.

La seqüència argumentativa és el motlle discursiu que triarà l'autor d'una ressenya quan es proposi valorar la rellevància de l'obra que comenta i vulgui reflectir per escrit les raons, creences i valors que justifiquen el seu punt de vista. Ha d'incloure de manera explícita dos components essencials: **la tesi**, és a dir, la formulació d'una opinió, i un o diversos **arguments** que li donin suport.

La seqüència argumentativa es caracteritza per l'ús de connectors que expressen relacions lògiques, especialment argumentatius (*perquè, ja que...*) i conclusius (*per tant, doncs, llavors...*). Cal destacar també l'ús de marques d'ordre que introdueixen els paràgrafs (*en primer lloc, en segon lloc...; d'una banda, de l'altra...*), la interrogació retòrica i les estructures comparatives (*com, semblant a, diferent de...*).

Exemples

[1] SAGUÉS SAN JOSÉ, J. *Una ciutat en guerra. Lleida en la Guerra Civil Espanyola (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003, 454 p., 30 €

Si haguéssim de fer un retret al contingut d'una obra massa ben travada per entrar-hi fàcilment, podríem adduir que el llibre pateix d'un caràcter excessivament descriptiu, que de vegades no traspasa l'ordenació de dades —cosa gens fàcil amb tanta informació, altrament—, que li manca un esforç de comparació amb altres realitats estudiades (Tarragona, Tortosa, Màlaga o fins i tot Burgos) o que hi trobem a faltar l'ús de fonts orals que haurien aportat una visió subjectiva i qualitativa important per contrastar l'experiència de la gent corrent. Malgrat això, atribuïble a la naturalesa original del llibre com a tesi doctoral, el treball de Sagués posa de manifest la validesa de la història local per dur a terme l'estudi d'un tema tan complex com la Guerra Civil.

J. GELONCH

[2] BALSEBRE, Armand. *Historia de la radio en España. Volumen I (1874-1939)*. Madrid: Cátedra, 2001.

Se trata de un trabajo hecho a conciencia a lo largo de bastante tiempo (documentación, análisis y elaboración), con una cuidada redacción y una clara exposición de hechos específicos. De todas maneras, cabe apuntar aquí algunas deficiencias que bien podrían corregirse en una próxima edición. En primer lugar, falta una introducción general mucho más amplia y contextualizadora, a la altura de la envergadura de la investigación. Una introducción en la que habría que explicar con detalle las carencias de los estudios realizados anteriormente que justifican una nueva historia del medio, presentar algunas obras extranjeras utilizadas como modelo, decir cuál es exactamente la propuesta y el punto de vista del autor, explicar la división que hace por períodos de carácter político, resumir qué trata en cada capítulo y detallar cuáles han sido sus fuentes más importantes, sobre todo las primarias.

D. E. JONES

És freqüent que l'emissor prengui posició i s'impliqui, per això és habitual l'ús de la primera persona (*jo crec, em sembla, estem segurs que...*), de recursos retòrics i d'adjectius i adverbis avaluadors (*bo, millor, dolent, favorable, interessant...*)

Ampliació de continguts

La **prosa subjectiva es caracteritza** per la presència de marques de l'emissor i del receptor i de lèxic subjectiu —substantius, adjectius, verbs o adverbis— que comporten una presa de posició per part de l'emissor (per exemple, el fet de referir-se a alguns programes de televisió com a "televisió escombraria" implica ja una presa de posició respecte al tema).

Hi proliferen els adjectius subjectius, que impliquen judicis de valor (*bo, dolent, impressionant...*) i valoratius, que descriuen fets des d'un punt de vista subjectiu (*gras, feliç, abundant, escàs, etc*). També hi abunden els adverbis que mostren l'actitud de l'autor (*òbviament, potser, sens dubte, certament, segurament, lamentablement, afortunadament ...*) i els adverbis valoratius (*simpàtic, tímid, gran / petit, a prop / lluny, ràpid / a poc a poc*). També els verbs poden expressar judicis de valor. Per exemple, dir que algú va *irrompre* és diferent de dir que algú va *entrar* en algun lloc. *Irrompre* té unes connotacions negatives que no té *entrar*: vol dir entrar de forma sobtada i violenta. La mateixa relació s'estableix entre *maquinar* i *pensar*, *xisclar* o *cridar*

El quadre següent presenta de forma sintètica els trets del llenguatge que contribueixen a l'objectivitat o subjectivitat de la prosa. Per exemplificar aquests trets, s'ha redactat un mateix escrit utilitzant les formes pròpies del llenguatge subjectiu i les pròpies del llenguatge objectiu.

Text subjectiu

Llegint l'estupenda novel·la de Tort he entrat en un estat diríeu d'hipnosi neguitosa que m'ha mantingut aferrat al llibre, a l'acció reblerta d'accions que s'hi van desenvolupant sense parar, mitjançant un llenguatge ric que llisca feliçment amb precisió i netedat, tal com ha de lliscar per mantenir ben collat el lector.

Text objectivat

El lector de la novel·la de Tort entra en un estat d'hipnosi que el manté atent al llibre, a l'acció reblerta d'accions que s'hi van desenvolupant de manera continuada, mitjançant un llenguatge ric, que llisca amb precisió i netedat, tal com ha de lliscar per mantenir l'interès del lector.

Argumenta és un projecte dels serveis lingüístics de nou universitats catalanes (UB, UAB, UPC, UPF, UdG, UdL, URV, UOC i UVIC), que han dirigit els serveis lingüístics de la UAB i la UPC.

Els continguts d'Argumenta estan subjectes a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 de Creative Commons.

Llenguatge subjectiu	Llenguatge objectiu
Ús de la primera persona per referir-se a l'emissor Llegint l'estupenda novel·la de Tort he entrat en un estat	Absència de referències a l'emissor: s'utilitza el plural de modèstia (nosaltres) o la tercera persona El lector de la novel·la de Tort entra en un estat
Referències al lector (ús de formes pronominals per adreçar-s'hi) ...en un estat <i>diríeu</i> d'hipnosi...	Absència de referències al lector ...en un estat d'hipnosi...
Ús de llenguatge figurat ...estat d'hipnosi neguitosa...	Ús de llenguatge referencial Atenció, interès, atracció, expectació...
Ús de lèxic (verbs, adjectius i adverbis) valoratiu i subjectiu Adjectius: <i>estupenda, neguitosa</i>	Ús de lèxic (verbs, adjectius i adverbis) neutre i objectiu Adjectius i adverbis quantitativus: <i>molt, poc,</i>

També cal tenir present que si s'introdueixen cites textuais per il·lustrar la tesi i donar-hi suport, s'han d'acreditar correctament.

Ampliació de continguts

En escriure una ressenya, cal deixar clar en tot moment la procedència de les idees que s'hi exposen. La cura a distingir clarament quines idees són pròpies i quines provenen de l'obra que ressenya o d'altres fonts consultades contribueix a la credibilitat general de l'escrit.

Cal recordar que **requereix consignació tota aquella informació parafrasejada de fonts especialitzades**. No en requereix, en canvi, aquella informació que es considera de coneixement general: fets i dades que apareixen en obres generals i que es poden suposar conegudes per qualsevol que tingui un coneixement bàsic del tema.

Hi ha diversos procediments per acreditar les fonts. Els més habituals són la paràfrasi, les cites directes i les notes a peu de pàgina.

La **paràfrasi consisteix a formular de manera personal les idees d'un altre**. Es parafraseja quan es reproduïx amb les pròpies paraules el contingut d'un article o quan s'exposen en un examen els coneixements que s'han adquirit.

Parafrasejar constitueix una destresa fonamental que s'adquireix amb la pràctica. Es tracta de mantenir en tot moment la fidelitat a l'original, sense reproduir-ne paraules o frases. Per fer-ho amb competència, convé assegurar-se, primer, d'haver comprès l'original i ser capaç, després, d'expressar la idea amb les pròpies paraules.

Exemple

Com l'antropòleg Ward Goodenough ens recorda (1963: 258), l'essència d'una cultura rau no en les coses, ni solament en la conducta, sinó en uns estàndards mentals

socialment adquirits —per emprar el seu terme— "estàndards" per decidir què és, què pot ser, quina impressió ens fa, què podem fer sobre allò, i com hem de dur-ho a terme.

A. PAREDES

Les **cites directes** són les referències a altres autors incorporades en el document que s'elabora. Utilitzades amb cura, atorguen autoritat a un treball. **Citar és, doncs, reproduir exactament les paraules d'algú.** A fi d'evitar plagis involuntaris, en les fitxes de recollida de material és bàsic marcar clarament les cites. A més, en la producció de la ressenya, és bo assenyalar entre cometes o amb un cos de lletra més petit les paraules o frases d'altres autors que s'incorporin al text que s'està produint. A continuació es consignarà entre parèntesis la pàgina d'on s'ha pres la cita, i si s'han omès parts del text original, cal indicar les supressions amb tres punts entre claudàtors.

Les cites breus se solen situar dins del text entre cometes, amb el mateix cos i tipus de lletra que els utilitzats en el text general. Si la cita no prové de l'obra que es comenta, la referència s'escriurà després de les cometes, entre parèntesis.

Exemple

En 269 páginas, y según palabras del propio autor, este trabajo muestra "la situación actual de la radio en su transformación y configuración interna y en su relación con otros medios de comunicación".

En canvi, les cites llargues s'escriuen en un paràgraf independent, sagnat 1cm a l'esquerra i el cos de lletra 1 punt més petit que la del cos del text. La referència de la cita va al final, abans del punt final.

Exemple

Es significativa la cita emblemàtica de Walter Benjamin con la que el autor inicia el capítulo IV "Una filosofía de la experiencia".

Un comentario acerca de la realidad necesita un método totalmente diferente del comentario sobre un texto. En el primer caso la ciencia fundamental es la teología, en el segundo, la filología (*Passagenwerk*).

També es pot proporcionar la informació necessària per identificar les fonts amb **notes a peu de pàgina**. En aquest cas, les notes es col·loquen immediatament després del material citat utilitzant un senyal de crida (que pot ser un número volat, de cos més petit i col·locat a la part superior després del mot que provoca la nota, un número entre parèntesis, una lletra minúscula volada o un asterisc).

Exemples

Quant a l'educació, els fills són més de l'estat que de llurs pares
Quant a l'educació, els fills són més de l'estat que de llurs pares (146)
Quant a l'educació, els fills són més de l'estat que de llurs pares^a
Quant a l'educació, els fills són més de l'estat que de llurs pares*

Al peu de la mateixa pàgina en què es troba la referència, es dona la **referència de la font precedida pel mateix senyal de crida**. A diferència de la referència bibliogràfica, que s'inicia amb el cognom de l'autor, la referència en nota se sol iniciar amb el nom de l'autor.

Exemples

Referència bibliogràfica:

TARRAGÓ, Francesc. *Elements bàsics d'economia de l'empresa*. Vic: Eumo Editorial,

1992. Economia i Empresa, 3.

Referència en nota:

1. Francesc Tarragó. *Elements bàsics d'economia de l'empresa*. Vic: Eumo Editorial, 1992. Economia i Empresa, 3.

És habitual acabar el comentari amb una breu **conclusió** que clogui el text i causi impacte en el lector. En unes quantes frases, l'autor de la ressenya ha de destacar la significació i l'interès que l'obra pot tenir per a uns determinats lectors.

Més que la capacitat per descriure el contingut del llibre, sovint el que es valora més d'una ressenya és la capacitat per jutjar críticament l'obra.

LA DARRERA REVISIÓ ABANS DE LLIURAR LA RESSENYA

Tots els bons escriptors repensen, refan i reescriuen constantment la seva prosa. Fins i tot per als autors més genials i consagrats, el recorregut entre el primer esborrany i la versió definitiva sol ser llarg i tortuós. La bona escriptura demana considerar provisionals els primers intents d'escriptura i no confondre l'esborrany amb la versió definitiva. Per aconseguir un resultat satisfactori necessàriament caldrà considerar provisionals els primers intents d'escriptura i no confondre l'esborrany amb la versió definitiva.

Revisar críticament l'esborrany suposa estar disposat a mirar el que s'ha escrit amb un "ull crític", a repensar-ho i qüestionar-ne l'eficàcia. Aquesta lectura crítica de l'esborrany permetrà diagnosticar si la ressenya compleix prou bé els objectius pels quals s'escriu, si reflecteix clarament el propòsit i si satisfà les expectatives del lector. Si la ressenya té una finalitat avaluativa, els criteris del professor han de guiar l'enfocament del text i determinar la informació que cal afegir o eliminar.

Exemple

La Maria ha enllestit l'esborrany de la ressenya que ha de lliurar a la professora de llengua. N'està força contenta, però desconfia d'aquesta impressió. Sap que després de treballar molt en un esborrany, queda fàcilment "atrapada" pel que acaba de produir i no és prou objectiva per qüestionar-ho, canviar-ho, esmicolar-ho o fins i tot prescindir-ne de parts. Però una redacció lògica, clara, precisa i formal no s'aconsegueix a la primera. Tot i l'esforç que li ha suposat, l'esborrany només és un primer intent d'escriptura, un material que haurà d'elaborar fins a aconseguir una versió que respongui al propòsit inicial i a les expectatives del seu lector, en aquest cas, la professora.

Abans de començar a corregir res, s'assegura que té en compte les instruccions per a l'elaboració del treball. Segons les seves notes, calia escriure "un breu assaig crític, en un to formal però poc erudit", sobre el llibre *Auschwitz explicado a mi hija*, d'Annete Wieviorka. La ressenya, de dos folis DIN A4, ha de centrar-se especialment en la finalitat de l'obra i el públic a qui va destinada.

Posteriorment, llegeix el que creu que és el darrer esborrany.

WIEVIORKA, Annette

Auschwitz explicado a mi hija

Barcelona: Plaza & Janés Editores, SA, 2001

Col·lecció: Nuevas Ediciones de Bolsillo

Annette Wieviorka és una historiadora que ha centrat la seva tasca en la investigació del que va suposar la Segona Guerra Mundial, fent un èmfasi especial en la vida i tot el que passava als camps de concentració, principalment a Auschwitz. Wieviorka procedeix de família jueva i el seu interès pels camps de concentració no sorgeix del no-res, ja que els seus avis paterns van morir al camp de concentració d'Auschwitz, com també altres familiars seus i el seu marit. Ja des de fa temps, l'autora està vinculada a diversos projectes d'investigació que tracten aquesta temàtica.

Resulta difícil definir quin tipus d'obra és, però, tot i la seva brevetat, podria considerar-se un petit manual sobre el nazisme i tot allò relacionat amb el camp de concentració d'Auschwitz. Tal com s'indica a la contraportada, el llibre (bé, la col·lecció a què pertany) s'adreça a adolescents, però es tracta d'una obra que pot interessar qualsevol persona, tant per la temàtica com per la claredat en els continguts i en l'estructura, ja que ningú no hauria d'oblidar les atrocitats que el nazisme va cometre contra el gènere humà, especialment contra els jueus.

Assenyalar obres que han treballat la mateixa temàtica resulta difícil ja que ha estat un tema extensament tractat; com que considerem aquest llibre com un manual, a continuació es proposen tot un seguit de novel·les que poden entendre's millor amb el llibre d'Annette Wieviorka al costat: podríem anar des de *L'amic trobat* i *L'ànima valenta*, de Fred Hulman, passant per *La nit d'Elie Wiesel* fins a l'obra *Sin destino* del Premi Nobel de literatura 2002, Imre Kertész.

El llibre comença amb una breu introducció que justifica l'elaboració de l'obra. L'obra es planteja a partir d'un diàleg entre mare i filla: la nena va fent preguntes i la mare les respon; aquesta idea sorgeix a partir d'un treball que ha de fer la nena per a l'escola —elaborar un arbre genealògic de la família— i les preguntes comencen a sorgir quan arriba als seus besavis, dels quals no saben la data de defunció perquè van morir a Auschwitz. A partir d'aquí, tot el contingut del llibre s'estructura a l'entorn de preguntes relacionades amb el nazisme de la Segona Guerra Mundial i el camp de concentració d'Auschwitz.

Se'ns explica com els nazis eren capaços de localitzar qualsevol jueu, com els transportaven als camps de concentració, què feien amb ells, com separaven els homes de les dones i els nens, quins tipus de treball eren obligats a fer, què significa la SS, què és exactament un camp de concentració, què és el genocidi, què són els guetos, per què es parla sobretot d'Auschwitz d'entre tots els camps de concentració, què eren les càmeres de gas i què suposaven, com morien els que no van ser assassinats a les càmeres de gas, com es vivia a Auschwitz, què representa una deportació, per què els nazis tenien tant d'odi cap als jueus... El llibre dona resposta a aquestes preguntes i moltes d'altres relacionades amb el tema, a partir d'un punt de vista objectiu i fidedigne.

La finalitat de l'obra és descriure una situació històrica i explicar tot el que va suposar i representar per a les persones que la van viure i per a la humanitat en general.

Auschwitz explicado a mi hija és un llibre que pot ajudar a no oblidar les atrocitats que els nazis van fer i a donar-ho a conèixer a aquells que per la època històrica en què han nascut no ho coneixen. Tot i que no es tracta de cap obra innovadora ni

original (potser sí pel format, preguntes d'una filla a la seva mare), sí que resulta una obra molt interessant en el sentit que ens fa entendre i saber coses tan essencials com què és un camp de concentració, què és un genocidi... i ho fa amb un llenguatge planer, però correcte en tot moment, cosa que fa la lectura molt amena. Per tant, pot interessar qualsevol persona que vulgui conèixer més de prop el que va succeir durant la Segona Guerra Mundial, centrat principalment en el camp de concentració d'Auschwitz.

[Autor: Pomares]

En el moment de revisar, cal proposar-se un doble objectiu: **buscar una estructura** que respongui al propòsit i **augmentar-ne la llegibilitat**. Massa sovint, per la dificultat que representa fer un diagnòstic de la falta d'eficàcia comunicativa de l'escrit, es reescriu sense haver premeditat el nou objectiu o l'intent de millora. Detectar el problema és mitja solució: després només queda planificar com es resol, qüestió que requereix una anàlisi prèvia de les causes que han provocat els desajustaments.

A continuació s'ofereix una pauta que té en compte tots els aspectes de la ressenya i serveix de guia de revisió, aplicable en qualsevol fase del procés d'escriptura de la ressenya (i no només en la fase darrera de lliurar el material). Permet analitzar els aspectes d'adequació, els relacionats amb la rellevància i pertinència de la informació i els aspectes discursius (els que fan referència a la coherència i cohesió textuals i a la claredat i precisió discursives).

[1] Adequació. Cal valorar si la ressenya compleix els objectius que s'havia plantejat l'autor i si mostra clarament que aquest ha entès l'obra, l'ha analitzat i n'ha fet una valoració crítica. Cal assegurar, també, que la varietat dialectal i el registre triats són els més adequats d'acord amb el context i la identitat del lector. En aquest procés de revisió, també cal assegurar que la idea directriu del discurs està ben delimitada i enfocada, i que, per tant, el lector la pot entendre fàcilment. Finalment, cal que l'autor de la ressenya valori si el text resultant respondrà a les expectatives del lector.

[2] Informació. Cal comprovar si la ressenya conté la informació necessària perquè el lector entengui el text, i assegurar que no n'hi ha d'irrellevant. En aquesta fase d'anàlisi, cal assegurar la relació lògica entre la idea directriu i els punts que desenvolupa la ressenya, i la rellevància i actualitat de les idees i arguments exposats.

[3] Estructura i cohesió. L'autor de la ressenya ha d'analitzar si l'estructura del text que està elaborant és lògica i fàcil de seguir, i si hi ha passatges repetitius o irrellevants. També ha d'assegurar que l'ordre de les idees és el més adequat per assolir el seu propòsit. És ara, en aquest procés de revisió, que s'ha de qüestionar la funcionalitat del format textual: l'ordre dels paràgrafs és l'encertat? Cal afegir, ometre, refundre o dividir paràgrafs? L'extensió dels paràgrafs és equilibrada? Les frases que formen part del paràgraf estan ben ordenades, cohesionades i desenvolupen un mateix tema? Les idees secundàries estan relacionades amb idees principals de les quals depenen? Es poden refundre alguns paràgrafs? Hi ha alguna part de la ressenya massa llarga o massa curta?

[4] Claredat i precisió. Mentre elabora el text, l'autor ha d'assegurar que no hi hagi períodes de prosa massa llargs, imprecisos, foscos o reiteratius, així com també ha de garantir que les frases són prou clares i precises. Es pot plantejar aclarir i donar més energia a la prosa substituint els mots vagues per altres de més vius i específics,

així com evitar girs innecessaris o expressions massa orals, poc adequades per a la llengua escrita.

Exemple

Amb l'ajuda de la guia de revisió, la Maria ha diagnosticat que la ressenya està ben enfocada i s'ajusta a la demanda de la professora, tot i que no és prou sintètica; per tant, es tractarà més de modificar o eliminar que d'afegir. Creu que hi ha la informació necessària i que està ben organitzada, tot i que podria augmentar l'objectivitat d'alguns fragments. No caldran canvis importants en l'estructura, però sí en l'ordre de les frases que integren algun paràgraf. Els canvis principals tindran per objectiu augmentar la claredat i la precisió de la prosa i consistiran en les operacions següents:

- Eliminar vacil·lacions, girs massa col·loquials o propis de l'oralitat per aconseguir un grau de formalitat adequat.
- Eliminar marques personals per augmentar-ne l'objectivitat.
- Eliminar períodes foscos i reiteratius.
- Eliminar paraules sobrerres per augmentar la precisió de les frases.
- Canviar l'estructura d'algunes frases per augmentar-ne la llegibilitat.

Així, amb aquests nous objectius establerts per assolir una ressenya eficaç, la Maria refà el text. (Les modificacions realitzades com a resultat de la revisió s'expliciten entre claudàtors i en negreta.)

WIEVIORKA, Annette

Auschwitz explicado a mi hija

Barcelona: Plaza & Janés Editores, SA, 2001

Col·lecció: Nuevas Ediciones de Bolsillo

Annette Wieviorka és una historiadora que ha centrat la seva tasca en la investigació de la Segona Guerra Mundial, fent un èmfasi especial en la vida als camps de concentració **[supressió de mots innecessaris]**, principalment a Auschwitz. L'interès de Wieviorka, d'origen jueu, pels camps de concentració no sorgeix del no-res, ja que el seu marit, els avis paterns i altres membres de la seva família van morir al camp de concentració d'Auschwitz **[canvis en l'estructura de la frase][ordenació dels elements de l'enumeració seguint un ordre lògic]**. Ja des de fa temps, l'autora està vinculada a diversos projectes d'investigació que tracten aquesta temàtica.

L'obra, tot i la seva brevetat, podria considerar-se un petit manual sobre el nazisme i tot allò relacionat amb el camp de concentració d'Auschwitz **[eliminar explicacions vacil·lants i contradictòries]**. Tal com s'indica a la contraportada, la col·lecció a què pertany el llibre s'adreça a adolescents **[eliminar el parèntesi innecessari i incorporar la informació al text]**, però es tracta d'una obra que, tant per la temàtica com per la claredat en els continguts i en l'estructura, pot satisfer qualsevol persona interessada a conèixer les atrocitats que el nazisme va cometre contra el gènere humà, especialment contra els jueus **[rebaixar el grau de subjectivitat eliminant declaracions de l'autor]**.

La llista d'obres que han tractat aquesta temàtica és extensa **[augmentar la concisió i eliminar vacil·lacions i contradiccions]**, però, com que considerem aquest llibre com un manual, hi ha un seguit de novel·les que poden entendre's millor amb el llibre d'Annette Wieviorka al costat: des de *L'amic retrobat* i *L'ànima valenta*, de Fred

Hulman, **[supressió de mots sobrerers i girs massa col·loquials]** fins a *La nit d'Elie Wiesel o Sin destino*, d'Imre Kertész, Premi Nobel de literatura 2002 **[ordenació lògica de l'enumeració]**.

El llibre comença amb una breu introducció que en justifica l'elaboració **[augmentar la cohesió per substitució pronominal]**. L'obra es planteja a partir d'un diàleg entre mare i filla, que comença motivat per un treball d'escola en què la nena ha d'elaborar un arbre genealògic de la família **[eliminar vacil·lacions i augmentar la concisió]**. Les preguntes comencen a sorgir quan arriba als seus besavis, dels quals no saben la data de defunció perquè van morir a Auschwitz. A partir d'aquí, tot el contingut del llibre s'estructura a l'entorn de preguntes relacionades amb el nazisme de la Segona Guerra Mundial i el camp de concentració d'Auschwitz.

La finalitat de l'obra és descriure una situació històrica i explicar tot el que va suposar i representar per a les persones que la van viure i per a la humanitat en general. El llibre explica **[eliminar marques personals]** com els nazis eren capaços de localitzar qualsevol jueu, com els transportaven als camps de concentració, què feien amb ells, com separaven els homes de les dones i els nens, quins tipus de treball eren obligats a fer, què significa la SS, què és exactament un camp de concentració, què és el genocidi, què són els guetos, per què es parla sobretot d'Auschwitz d'entre tots els camps de concentració, què eren les càmeres de gas i què suposava, com van morir els que no van ser assassinats a les càmeres de gas, com es vivia a Auschwitz, què representa una deportació, per què els nazis tenien tant d'odi cap als jueus... El llibre dóna resposta a aquestes preguntes i a moltes d'altres relacionades amb el tema, a partir d'un punt de vista objectiu i fidedigne **[canvi d'ordre de les frases del paràgraf per augmentar-ne la llegibilitat]**.

Auschwitz explicado a mi hija és un llibre que pot ajudar a entendre què és un genocidi **[canvi d'ordre de la informació]** i a no oblidar les atrocitats dels nazis **[eliminar paraules sobrereres]**, una obra didàctica que pot donar a conèixer aquest episodi històric a aquells que no el van viure **[augmentar la cohesió]**. La novetat de l'obra, més que en la temàtica, cal buscar-la en el format pregunta-resposta **[eliminar el parèntesi i integrar la informació en el text]**, de lectura amena i fàcil gràcies a un llenguatge planer, però correcte en tot moment **[eliminar reiteracions]**.

[Autor: Pomares]

Una bona manera de descobrir desajustaments en l'estructura i de localitzar buits informatius consisteix a examinar l'esborrany des del punt de vista d'un lector crític i exigent i intentar imaginar què hi trobaria a faltar.

35

Argumenta és un projecte dels serveis lingüístics de nou universitats catalanes (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat Pompeu Fabra, Universitat de Girona, Universitat de Lleida, Universitat Rovira i Virgili, Universitat Oberta de Catalunya i Universitat de Vic), que han dirigit els serveis lingüístics de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya. Argumenta

Argumenta ha tingut el suport de la Secretaria d'Universitats i Recerca del Departament d'Educació i Universitats i la col·laboració de la Secretaria de Política Lingüística del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya.

La unitat 10 d'Argumenta ha estat elaborada per Conxita Golanó Fornells. L'edició d'aquesta unitat s'ha tancat al setembre de 2006.

Si voleu citar aquest material podeu fer-ho de la manera següent:

Serveis lingüístics de la UB, UAB, UPC, UPF, UdG, UdL, URV, UOC, UVIC. *Argumenta* [en línia]. Barcelona: setembre 2006 [Data de consulta: dd-mm-aa]. Unitat 10. He d'escriure una ressenya. Disponible a: <<http://www.uab.cat/servei-llengues>>.

Els continguts d'Argumenta estan subjectes a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 de Creative Commons.

